

بیست عنوان حدیث درباره انتخابات

امین بودن

قال الباقر علیه السلام: مَنْ أْتَمَنَ غَيْرَ مُؤْتَمَنٍ فَلَا حُجَّةَ لَهُ عَلَى اللَّهِ. [۱]
امام باقر علیه السلام: کسی که غیر امین را امین و معتمد شمارد، حجّتی بر خدا ندارد.

بصیرت

قال علی علیه السلام: فَإِنَّمَا الْبَصِيرُ مَنْ سَمِعَ فَتَفَكَّرَ، وَنَظَرَ فَأَبْصَرَ، وَانْتَفَعَ بِالْعَبْرِ، ثُمَّ سَلَكَ جَدًّا وَاضِحًا يَتَجَنَّبُ فِيهِ الصَّرْعَةَ فِي الْمَهَاوِي. [۲]
امام علی علیه السلام: با بصیرت کسی است که بشنود و بیندیشد، نگاه کند و ببیند، از عبرتها بهره گیرد، آن گاه راه روشنی را پیماید که در آن از افتادن در پرتگاهها به دور ماند.

پایبندی به تعهدات

قال علی علیه السلام: إِنَّ الْعُهُودَ فَلَانِدُ فِي الْأَعْنَاقِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلَهُ اللَّهُ، وَ مَنْ نَقَضَهَا خَذَلَهُ اللَّهُ، وَ مَنْ اسْتَحَفَّ بِهَا خَاصَمَتْهُ إِلَى الَّذِي أَكْدَهَا وَ أَخَذَ خَلْقَهُ بِحِفْظِهَا. [۳]
امام علی علیه السلام: همانا پیمانها، قلاده هایی است که تا روز قیامت بر گردن است، هر که آنها را رعایت کند خداوند به او احسان نماید و هر که آنها را بشکند خداوند او فرو بگذارد و هر که پیمانها را سبک شمارد پیمانها از او نزد آن کس که بر پیمانها تأکید کرده و از خلق خود خواسته است تا آنها را پاس دارند، شکایت برد.
قال علی علیه السلام: لَا تَتَّقَنَّ بَعْدَهُ مَنْ لَا دِينَ لَهُ.

امام علی علیه السلام: به عهد و پیمان کسی که دین ندارد اعتماد نکن. [۴]
قال علی علیه السلام: أَسْرَعُ الْأَشْيَاءِ عُقُوبَةَ رَجُلٍ عَاهَدْتَهُ عَلَى أَمْرٍ، وَ كَانَ مِنْ نَيْتِكَ الْوَفَاءُ لَهُ وَ مِنْ نَيْتِهِ الْعَدْرُ بِكَ.
امام علی علیه السلام: زودترین کیفر را مردی می بیند، که با او بر سر چیزی پیمانی ببندی و تو قصد پایبندی به آن را داشته باشی و او نیت پیمان شکنی در سر پیروrand. [۵]

یاری مظلومان و ستم دیدگان

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَسْأَلُ الْعَبْدَ فِي جَاهِهِ كَمَا يَسْأَلُ فِي مَالِهِ، فَيَقُولُ: يَا عَبْدِي، رَزَقْتِكَ جَاهًا فَهَلْ أَعْنَتَ بِهِ مَظْلُومًا، أَوْ أَخْتَبْتَهُ بِمُلْهُوفا؟

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: همان گونه که خداوند درباره دارایی بنده از او سؤال می کند، درباره مقام و موقعیت او نیز می پرسد و می فرماید: بنده من! من، مقام و موقعیت، روزی تو کردم. آیا به وسیله آن ستمدیده ای را یاری رساندی؟ یا به فریاد غمزده ای رسیدی؟ [۶]

عدالت طلبی و اقامه حق

قال علی علیه السلام: ما خُصِّنَ الدُّوْلُ بِمِثْلِ الْعَدْلِ.

امام علی علیه السلام: هیچ عاملی چون عدالت، دولتها را استوار نمی کند. [۷] قال علی علیه السلام: لَكُنْ مِنْ وَاجِبِ حُقُوقِ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ النَّصِيحَةَ بِمَبْلَغِ جُهْدِهِمْ، وَالتَّعَاوُنُ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ بَيْنَهُمْ.

امام علی علیه السلام می فرمایند: از حقوق واجب خداوند بر بندگانش این است که با تمام توانشان خیر خواه یکدیگر باشند و برای برپا داشتن حق در میان خویش، همیاری کنند. [۸]

خوش اخلاقی

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ وَكَلَى شَيْئًا مِنْ أُمُورِ أُمَّتِي فَحَسَنْتَ سَرِيرَتَهُ لَهُمْ رَزَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى الْهَيْبَةَ فِي قُلُوبِهِمْ، وَ مَنْ بَسَطَ كَفَّهُ لَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ رَزَقَ الْمَحَبَّةَ مِنْهُمْ، وَ مَنْ كَفَّ عَنْ أَمْوَالِهِمْ وَقَرَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَالَهُ، وَ مَنْ أَخَذَ لِلْمَظْلُومِ مِنَ الظَّالِمِ كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ مُصَاحِبًا، وَ مَنْ كَثَرَ عَفْوُهُ مَدَّ فِي عَمْرِهِ، وَ مَنْ عَمَّ عَدْلُهُ نُصِرَ عَلَى عَدُوِّهِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس عهده دار کاری از امور امت من شود و نسبت به آنان حسن نیت به خرج دهد، خداوند متعال هیبت در دل های آنان را روزی او فرماید و هر کس دست احسان خود را به روی آنان بگشاید، محبت و دوستی ایشان را روزیش گرداند و هر کس از دست درازی به اموال آنان خوشتنداری کند، خداوند عز و جل دارایی او را زیاد کند و هر کس داد ستمدیده را از ستمگر بستاند، همنشین من در بهشت باشد و هر کس عفو و گذشتش زیاد باشد، عمرش دراز گردد و هر که عدالتش فراگیر باشد، در برابر دشمنش یاری گردد. [۹]

انتخاب افراد شایسته برای کارها

قال الصادق عليه السلام: لَيْسَ يُحِبُّ لِلْمُلُوكِ أَنْ يُفَرِّطُوا فِي ثَلَاثٍ: فِي حِفْظِ الثُّغُورِ، وَ تَقْقُدِ الْمَظَالِمِ، وَ اخْتِيَارِ الصَّالِحِينَ لِأَعْمَالِهِمْ.

امام صادق علیه السلام: برای حکمرانان پسندیده نیست که در سه کار کوتاهی ورزند: حفظ مرزها، رسیدگی به مظالم و حقوق پایمال شده مردم و انتخاب افراد شایسته برای کارهای خود. [۱۰]

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس مردی را از میان گروهی به کار گمارد و بین آنها خدا پسندتر از او باشد، به خدا و رسول او و مؤمنان خیانت کرده است.

تقدیم اصول بر فروع

قال علی علیه السلام: يُسْتَدَلُّ عَلَى إِدْبَارِ الدُّوَلِ بِأَرْبَعٍ: تَضْيِيعِ الْأُصُولِ، وَ التَّمَسُّكِ بِالْفُرُوعِ. وَ تَقْدِيمِ الْأَرَاذِلِ، وَ تَأْخِيرِ الْأَفْضَلِ.

چهار چیز نشانه به سر آمدن دولتهاست: فرو گذاشتن اصول، چسبیدن به فروع، مقدم داشتن فرومایگان و عقب زدن مردمان با فضیلت و لایق. [۱۱]

دینداری

قال علی علیه السلام: صَيَّرَ الدِّينَ حِصْنَ دَوْلَتِكَ، وَ الشُّكْرَ حِرْزَ نِعْمَتِكَ، فَكُلُّ ذَوْكِهِ يَحُوطُهَا الدِّينُ لَا تُغْلَبُ، وَ كُلُّ نِعْمَةٍ يَحْرُزُهَا الشُّكْرُ لَا تُسَلَبُ.

امام علی علیه السلام: دین را دژ دولت خود گردان و شکر گزاری را حفاظ نعمت خود؛ زیرا هر دولتی که در حصار دین باشد شکست ناپذیر است و هر نعمتی که در حفاظ شکر گزاری باشد ربوده نشود. [۱۲]

نیکی کاری

قال علی علیه السلام: مَنْ بَدَلَ مَعْرُوفَهُ اسْتَحَقَّ الرِّئَاسَةَ.

امام علی علیه السلام: هر که نیکی کند، سزاوار ریاست است [۱۳]

پرهیز از حیف و میل اموال

قال علی علیه السلام: حُسْنُ التَّدْبِيرِ وَ تَجَنُّبُ التَّبَدُّرِ مِنْ حُسْنِ السِّيَاسَةِ.

امام علی علیه السلام: حُسن تدبیر و پرهیز از حیف و میل، از حُسن سیاست است. [۱۴]

قال علی علیه السلام: مَنْ لَمْ يَحْتَمِلْ مَوْوَنَةَ النَّاسِ فَقَدْ أَهْلَ قُدْرَتَهُ لِانْتِقَالِهَا.

امام علی علیه السلام: کسی که بار مؤونه مردم را به دوش نکشد، قدرت خود را سزاوار انتقال [به دیگری] کرده است. [۱۵]

خردمند بودن

قال على عليه السلام: أَعْقَلُ الْمُلُوكِ مَنْ سَاسَ نَفْسَهُ لِلرَّعِيَّةِ بِمَا يُسْقِطُ عَنْهُ حُجَّتَهَا، وَ سَاسَ الرَّعِيَّةَ بِمَا تُثَبِّتُ بِهِ حُجَّتَهُ عَلَيْهَا.

امام علی علیه السلام: خردمندترین فرمانروا کسی است که خود را چنان سیاست (تربیت) کند که جایی برای بهانه و اعتراض ملّت بر او باقی نماند و با مردم چنان سیاستی در پیش گیرد که حجّت خود را بر آنان تمام کند. [۱۶]

قال علی علیه السلام: إِذَا قَلَّتِ الْمَقْدَرَةُ كَثُرَ التَّعَلُّلُ بِالْمَعَاذِيرِ.

امام علی علیه السلام: هرگاه قُدرت (توان) کم شود، توَسّل به عذر و بهانه ها زیاد شود. [۱۷]

آگاهی

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: «مَنْ اسْتُعْمِلَ عَامِلًا عَنِ الْمُسْلِمِينَ وَ هُوَ يَعْلَمُ أَنَّ فِيهِمْ مَنْ هُوَ أَوْلَى بِذَلِكَ مِنْهُ وَ أَعْلَمَ بِكِتَابِ اللَّهِ وَ سُنَّةِ نَبِيِّهِ، فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ»؛

رسول خدا(ص) می فرماید: هر کس، از میان مسلمانان، کارگزار (مدیر) گردد، در حالی که می داند دیگری نسبت به او در این کار، اولی و آگاه تر به کتاب خدا و سنت رسول اوست، به خدا و پیامبر و تمامی مسلمانان خیانت کرده است. [۱۸]

شایسته ترین

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله): مَنْ تَقَدَّمَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَ هُوَ يَرَى أَنَّ فِيهِمْ مَنْ هُوَ أَفْضَلُ مِنْهُ، فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ الْمُسْلِمِينَ؛

کسی که بر مسلمانان کارگزار گردد، در حالی که می بیند در میان آنان کسی شایسته تر از او وجود دارد، به خدا و پیامبر و مسلمانان خیانت کرده است. [۱۹]

قال علی علیه السلام: «لَا يَحْمِلُ هَذَا الْعَلَمَ إِلَّا أَهْلُ الْبَصَرِ وَ الصَّبْرِ وَ الْعِلْمِ بِمَوَاضِعِ الْحَقِّ، فَامْضُوا لِمَا تُؤْمَرُونَ بِهِ وَ قِفُوا عِنْدَ مَا تَنْهَوْنَ عَنْهُ»؛

این پرچم (زاممداری و مدیریت جامعه) را جز افراد آگاه و با استقامت و عالم به جایگاه حق، به دوش نمی کشند. [۲۰]

ایمان در هدف

مولای متقیان، در مقام تبیین ویژگیهای مالک اشتر، به عنوان یک مدیر نمونه، ایمان و اعتقاد راسخ او به عقیده و خسته نشدن از دفاع از آن را، از جمله آنها برشمرده می فرماید:

«فَأِنَّهُ سَيْفٌ مِنْ سَيُوفِ اللَّهِ لَا كَلِيلَ الظُّبَيْهِ وَلَا نَابِي الضَّرِيْبِهِ؛ فَإِنْ أَمْرَكُمُ أَنْ تَنْفِرُوا فَانْفِرُوا وَ إِنْ أَمْرَكُمُ أَنْ تُقِيمُوا فَأَقِيمُوا، فَإِنَّهُ لَا يُقَدِّمُ وَلَا يُخَجِّمُ وَلَا يُؤَخِّرُ وَلَا يَقْدِمُ إِلَّا عَنْ أَمْرِي؛

او، شمشیری از شمشیرهای خداست که نه تیزی آن کند می شود و نه ضربت آن بی اثر است. اگر شما را فرمان کوچ کردن داد، کوچ کنید و اگر گفت بایستید، بایستید که او در پیشروی و عقب نشینی و حمله، بدون فرمان من اقدام نمی کند.» [۲۱]

احترام به نظر کاشناسان و اهل خبره

قال علی علیه السلام: «لَا تَسْتَبِدُّ بِرَأْيِكَ فَمَنْ اسْتَبَدَّ بِرَأْيِهِ هَلَكَ»
خودرأی مباش، زیرا، هر کس مستبد در رأی باشد، نابود می شود.» [۲۲]

سعه صدر

امیر مؤمنان علی(ع) سعه صدر را یکی دیگر از معیار ملاکهای گزینش کارگزاران دانسته و در مواردی بر آن تأکید کرده، از جمله در یکی از کلمات قصار و پندآموز می فرماید:

«آلَةُ الرِّيَاسَةِ سَعَةُ الصَّدْرِ؛
بردباری و تحمل سختی ها، ابزار ریاست است.» [۲۳]

شجاعت

از جمله معیارهای گزینش فرماندهان شجاعت و نترس بودن است که حضرت علی علیه السلام: خطاب به مالک اشتر می فرماید:

«فَقَوْلٌ مِنْ جُودِكِ.. أَهْلُ النَّجْدَةِ وَالشُّجَاعَةُ» برای فرماندهی سپاه.. افرادی را از خاندان پارسا و دارای سوابق نیکو و دلاور و سلحشور انتخاب کن!» [۲۴]

فروتنی

حضرت علی(علیه السلام) نیز از جمله ملاکها و معیارهای لازم در انتخاب افراد جهت مسؤولیت، فروتنی را برشمرده و در مواردی به آن اشاره کرده است. وی، خطاب به مالک اشتر می فرماید:

«اَخْفِضْ لِلرَّعِيَّةِ جَنَاحَكَ وَابْسُطْ لَهُمْ وَجْهَكَ وَالِنْ لَهُمْ جَانِبَكَ وَآسِ بَيْنَهُمْ فِي اللَّحْظَةِ وَالنَّظَرَةِ وَالْإِشَارَةِ وَالتَّحِيَّةِ حَتَّى لَا يَطْمَعَ الْعُظَمَاءُ فِي حَيْفِكَ وَلَا يَيْأَسَ الضُّعَفَاءُ مِنْ عَدْلِكَ وَالسَّلَامُ».

پر و بالت را برابر رعیت بگستران و با مردم گشاده روی و فروتن باش و در نگاه و اشاره چشم، در سلام کردن و اشاره کردن، با همگان، یکسان باش، تا زورمندان در ستم تو طمع نکنند و ناتوانان از عدالت تو مأیوس نگردند.» [۲۵]

توانایی

حضرت علی علیه السلام: خطاب به مالک اشتر برای تعیین و گزینش مسؤولان و کارگزاران می فرماید: «و اجْعَلْ لِرَأْسِ كُلِّ أَمْرٍ مِنْ أُمُورِكَ رَأْسًا مِنْهُمْ لَا يَفْهَرُهُ كَبِيرُهَا وَلَا يَتَشَتُّ عَلَيْهِ كَثِيرُهَا».

ای مالک! برای هر یک از کارهای اجتماعی و سیاسی و اقتصادی خود، مدیر و ریسی را تعیین کن، مدیری که دارای دو ویژگی باشد: بزرگی و عظمت کار، او را ناتوان و مغلوب نسازد و زیادی و تراکم کار، رنجورش نکند.» [۲۶]

پی نوشت ها:

- [۱] (محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۲۹۹)
- [۲] (محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۰۷).
- [۳] (آمدی، غرر الحکم، ۳۶۵۰).
- [۴] (آمدی، غرر الحکم، ص ۱۰۱۶۳).
- [۵] (میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۴۸).
- [۶] (میرزای نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۲۹).
- [۷] (غرر ودرر آمدی، ۹۵۷۴).
- [۸] (نهج البلاغه، خطبه ۲۱۶).
- [۹] (محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۳۵۹).
- [۱۰] (محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۳۳).
- [۱۱] (غرر ودرر آمدی، ۱۰۹۶۵).
- [۱۲] (غرر ودرر آمدی، ۵۸۳۱).
- [۱۳] (میرزای نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۳۴۷).
- [۱۴] (غرر ودرر آمدی، ۴۸۲۱).

- [۱۵] (غرر ودرر آمدی، ۸۲۸۹).
- [۱۶] (غرر ودرر آمدی، ۳۳۵۰).
- [۱۷] (غرر ودرر آمدی، ۴۰۳۸).
- [۱۸] (علامه امینی، الغدیر، ج ۸، ص ۲۹۱).
- [۱۹] (علامه امینی، الغدیر، ج ۸، ص ۲۹۱).
- [۲۰] (نهج البلاغه، خطبه ۱۷۳).
- [۲۱] (نهج البلاغه، نامه ۳۸).
- [۲۲] (شیخ طوسی، امالی، ص ۷۳۱).
- [۲۳] (نهج البلاغه، حکمت ۱۷۶).
- [۲۴] (نهج البلاغه، نامه ۵۳).
- [۲۵] (نهج البلاغه، نامه ۵۳).
- [۲۶] (نهج البلاغه، نامه ۵۳).

منبع: پایگاه اطلاع رسانی حوزه